

Ana RAIČ-KNEŽEVIĆ

S ad idemo k tati», rekla je svom sinu mlada majka nakon što je dobila dozvolu za posjet suprugu koji se nalazi na odsluženju kazne. Strašan, tužan, ali na žalost realan prizor koji bi zasigurno bio još strašniji i tužniji da je te riječi izgovorio otac koji bi dijete vodio k supruzi u zatvor. No, ima na žalost i takvih slučajeva, a kako je ženama na odsluženju kazni u svom najnovijem izvješću analizirala je pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, Višnja Ljubičić.

Tijekom istraživanja obišla je kaznionicu i odgojni zavod

ŽENE U ZATVORU ŽIVOT U POŽEŠKOJ KAZNIONICI

DOB
Prosječna dob
zatvorenicu je 45
godina – najstarija
ima 74, a najmlađa
24 godine

izravnoj je vezi s ponašanjem zatvorenicu, ali i s visinom izrečene kazne te počinjenim djelom.

Planovi za budućnost

– Iz odgovora na pitanja kako ocjenjuju odnose s pravosudnim osobljem došli smo do zaključka da je većina zatvorenicu adaptirana na zatvorske uvjete. Naime, većina

TRADICIONALNI

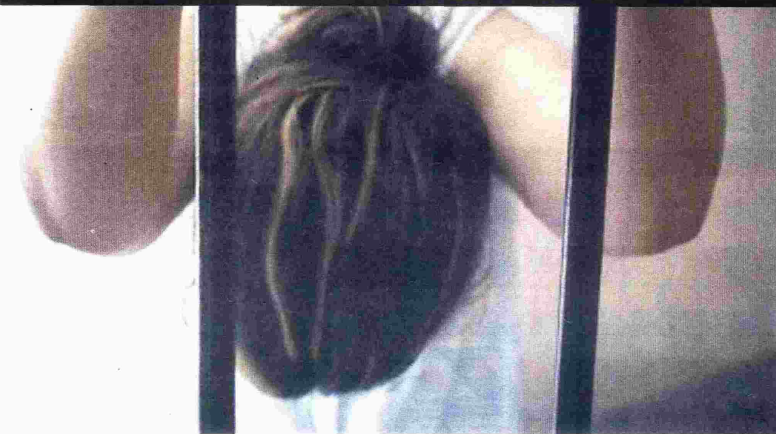
u Požegi, jedine penalne ustanove gdje mogu biti smještene žene osuđene na kazne duže od šest mjeseci zatvora. Tamo se nalaze Odjel za maloljetnice, poluotvoreni te zatvoreni odjel za kažnjene, kao i zatvor i kaznionica za maloljetne osobe. Pravobraniteljica je razgledala uvjete i način smještaja kažnjene, ali i kažnjenu, razgovarala s pravosudnim osobljem, odgajateljicama i odgajateljima.

Život žena na izdržavanju kazne zatvora nije često ispitivan ni analiziran. Napravljeno je tek jedno sveobuhvatno i značajno istraživanje »Značajke života i tretmana žena u zatvoru«. Ono datira još iz 2004. godine, napominje pravobraniteljica u svom izvješću za koje je pribavila i podatke Uprave za zatvorski sustav o zatvorenicama i uvjetima izdržavanja zatvorskih kazni.

Usmrtilce supruge

Prema tim podacima u listopadu prošle godine u Kaznionici u Požegi bilo je 115 kažnjene, dok je ukupni kapacitet ove penalne ustanove 135 osoba. Od toga je 49 žena bilo raspoređeno na zatvoreni odjel, 37 na poluotvoreni, te 29 na otvoreni. U bijegu je u tom trenutku bila tek jedna zatvorenicu. Prosječna dob zatvorenicu, kako proizlazi iz službenih podataka, bila je 45 godina – najstarija je imala 74, a najmlađa 24 godine. Njih 59 živjelo je u braku ili izvanbračnoj zajednici, 20 ih nije bilo udano, 21 je razvedena, a sedam su udovice.

– Još sedam bile su udovice i to zato što su usmrtilce svoje supruge, napominje pravobraniteljica u izvješću te dalje opisuje kako je najviše žena u kaznionici završilo zbog kaznenih djela protiv imovine, njih 28, 21 je osuđeno zbog zlorabe droga, 19 zbog ubojstva, 17 zbog zlorabe položaja, provere ili primanja mita. I raspon kazni zbog toga je širok. Pet žena u to je vrijeme izdržavalo kazne između šest mjeseci i godine dana, dvije su bile osuđene na dugotrajne zatvorske kazne, preko 20 godina zatvora, dok je najviše (83) bilo onih koje su kažnjene zatvorom od jedne do pet godina. Prosječna kazna,

Život preslikan iza rešetaka

32

godine je najviša kazna izrečena u sedam mjeseci, a prosječna kazna godinu zatvora

Prosječna hrvatska zatvorenicu žena je srednje dobi, srednje stručne spreme, udana i služi kaznu od četiri godine zatvora, mahom zbog imovinskih delikata

izračunato je, iznosi četiri godine zatvora – najniža je sedam mjeseci, a najviša 32 godine.

Od žena koje se nalaze na odsluženju kazne u Požegi njih 20 ima izrečene i mjere obveznog liječenja od ovisnosti o opijatima, 10 ih se mora liječiti o ovisnosti o alkoholu, a dvije imaju izrečenu i mjeru obveznog psihijatrijskog liječenja. Kaznu tamo, kako stoji u izvješću pravobraniteljice, izdržavaju i dvije strane državljanke.

Najviše zatvorenicu (60) ima završenu srednju školu, dok ih je 16 visokoobrazovanih. Njih 23 završile su tek osnovnu školu, a 11 ni to. – Od svih zatvorenicu samo njih osam nije angažirana na poslovima što ih organizira kaznionica, navodi pravobraniteljica koja je opisala i kako zatvorenice imaju

možnost sudjelovanja u slobodnim aktivnostima – od sportskih, do literarnih i likovnih, te ručnog rada.

Odjel za roditelje

U Kaznionici postoji i Odjel za roditelje gdje naizmjenice rade dvije zatvorenice, a tijekom posjeta pravobraniteljica

TEČAJ

Samo pet zatvorenicu uključilo se u programe stjecanja novih vještina. Jedna će tako postati kuharica, jedna njegovateljica, jedna informatički operater, a jedna pohađa tečaj »Zatvorenik-roditelj«. Posebno je pohvalno što jedna zatvorenicu vodi tečaj talijanskog jezika, no na žalost ima samo jednu »učenicu«, opisuje.

ce tamo su se nalazile dvije majke s djecom.

Pogodnosti izlaska iz kaznionice koriste zatvorenice sa svih odjela. Najčešće odabiru odlazak u grad, a povremeno odlaze i kućama. Tijekom 2012. godine tek su tri zatvorenice te pogodnosti zlorabile.

Tijekom 2013. godine, za razliku od godine ranije, broj primljenih stegovnih mjera se prepolovilo, što govori u prilog relativno uzornom ponašanju zatvorenicu. Tako su tijekom 2102. godine stegovno kažnjene 32, a lani njih 17.

Iz svih tih podataka može se zaključiti da je prosječna hrvatska zatvorenicu žena srednje dobi, srednje stručne spreme, udana i da služi kaznu od četiri godine zatvora, mahom zbog imovinskih delikata, primjećuje pravobraniteljica. Otežani su im posjeti i eventualni odlasci u mjes-

to prebivališta vikendom. Doduše dio kazne mogu izdržati i u lokalnim zatvorima, no ne i cijelu osudu, objašnjava pravobraniteljica primjećujući kako kapaciteti za žene u Kaznionici nisu u cijelosti popunjeni, dok je muški dio prekapacitiran, jer ih umjesto predviđenih 94 ima 98.

Anketirajući zatvorenice pravobraniteljica je došla do podataka da za svoj rad one u Kaznionici dobivaju plaću, ali im se 30 posto primanja ne isplaćuje, već predstavlja štednju. Taj iznos dobivaju kada, nakon izdržane kazne, izlaze na slobodu. Pravobraniteljica je analizirala i kontakte zatvorenicu s obitelji. Mahom se tu radi o kontaktima telefonom ili pismima, i nešto manje o posjetima, jer oni ovisi i o financijskim mogućnostima same zatvorenicu ili njezine obitelji. Pravo na pogodnosti u

je objavila da su odnosi s pravosudnim osobljem »dobri«. Uspjela je u kontaktima s njima doznati i da od njih 80 čak 71 ima planove za budućnost. A planovi su uglavnom vezani za zapošljavanje. Njih 40 je reklo da se žele zaposliti i nastaviti raditi, navodi pravobraniteljica koja je analizirajući sve podatke do koji je došla tijekom obilaska kaznionice u Požegi, primijetila kako su četiri zatvorenice, od njih šest kojima je izrečena mjera obveznog liječenja od ovisnosti o alkoholu, počimle ubojstva.

– To je dokaz tvrdnje kako alkohol uzrokuje ogromnu društvenu štetu, naglašava pravobraniteljica koja je iz svih prikupljenih informacija zaključila kako se na život u Kaznionici preslikava tradicionalni život žena u nas, koji se sastoji od obavljanja kućanskih poslova, rada, te brige za obitelj. Zatvorenice su uglavnom angažirane u krojačkoj radionici, kuhinji i praonici rublja, te na njegovateljskim poslovima na Odjelu za roditelje. Očito je riječ o tipično »ženskim poslovima« iako neke rade i u poljoprivrednoj radionici i na održavanju i čišćenju zelenih površina. Nema međutim podataka je li neka od 11 zatvorenicu koje nisu završile osnovnu školu nastavila s obrazovanjem, no to, naravno, ovisi i o njihovoj dobi, navodi pravobraniteljica u izvješću upozoravajući kako je kaznionica u Požegi jedina ženska kaznionica u Hrvatskoj što možemo predstavljati problem onim ženama koje na izdržavanje kazne dolaze iz južnih dijelova zemlje.

Zato preporučam da se u Kaznionici nastoji organizirati ili omogućiti pohađanje različitih tečajeva kojim se stječu znanja upotrebljiva u životu i nakon odsluženja zatvorske kazne, te da se zatvorenice motivira na pohađanje takvih tečajeva. Nužno je poticati i stručno usavršavanje putem državnih škola ili unutar kaznionice, vještine ili stupanj znanja, vještine ili stupanj znanja spremne pomoći zatvorenicama prikom povratka u svakodnevni život. Obavezno je i kontinuirano educirati zatvorenice o pitanjima rodne i spolne ravnopravnosti, zaključuje pravobraniteljica.